

RZECZPOSPOLITA
POLSKA

Urząd Patentowy
Rzeczypospolitej Polskiej

(12) **OPIS PATENTOWY** (19) **PL** (11) **237401**

(13) **B1**

(21) Numer zgłoszenia: **395977**

(51) Int.Cl.
C01G 23/047 (2006.01)
B82B 3/00 (2006.01)

(22) Data zgłoszenia: **16.08.2011**

(54)

Sposób syntezywania nanocząstek tlenku tytanu (IV)

(43) Zgłoszenie ogłoszono:

26.03.2012 BUP 07/12

(45) O udzieleniu patentu ogłoszono:

19.04.2021 WUP 08/21

(73) Uprawniony z patentu:

POLITECHNIKA WROCŁAWSKA, Wrocław, PL

(72) Twórca(y) wynalazku:

HELENA TETERYCZ, Wrocław, PL

DOMINIKA OLEŚ, Stronie Śląskie, PL

TOMASZ KOŹLECKI, Wrocław, PL

IZABELA POLOWCZYK, Wrocław, PL

OLGA RAC, Zgorzelec, PL

MARTA FIEDOT, Zgorzelec, PL

PATRYK HALEK, Krzyżowa Dolina, PL

GRZEGORZ HALEK, Krzyżowa Dolina, PL

KAMIL WIŚNIEWSKI, Wrocław, PL

(74) Pełnomocnik:

rzecz. pat. Regina Kozłowska

PL 237401 B1

Opis wynalazku

Przedmiotem wynalazku jest sposób syntezy nanocząstek dwutlenku tytanu, które mogą mieć szerokie zastosowanie w technikach sensorowych, nowoczesnej optoelektronice, medycynie oraz w przemyśle barwnikowym.

Znany z polskiego opisu patentowego nr 198039, sposób otrzymywania TiO_2 z czterochlorku tytanu, polega na tym, że z zolu stanowiącego roztwór czterochlorku tytanu w stężonym kwasie solnym, odpędza się czterokrotnie chlorki poprzez destylację w temperaturze 70°C pod próżnią, dodając każdorazowo po odparowaniu do połowy pierwotnej objętości zolu, stężony kwas azotowy w stosunku objętościowym 1 : 1, następnie bezchlorkowy roztwór koloidalny Ti^{4+} odparowuje się do sucha, a otrzymaną pozostałość praży się przez 2 godziny w temperaturze $500\text{--}700^\circ\text{C}$, korzystnie 600°C do otrzymania krystalicznego TiO_2 .

Sposób wytwarzania dwutlenku tytanu o poprawionej zdolności dyspergowania znany z polskiego opisu patentowego nr 179850 polega na tym, że miesza się w środowisku wodnym zbrylony dwutlenek tytanu wybrany z grupy składającej się z rutowego dwutlenku tytanu i pigmentowego dwutlenku tytanu. Po czym miele się na mokro utworzoną mieszaninę do uzyskania w niej $50\text{--}70\%$ wagowych cząsteczek dwutlenku tytanu rozmiaru poniżej $0,5\ \mu\text{m}$. Następnie zmniejsza się wartość pH mieszaniny do wartości nieprzekraczającej 4,0, po czym dodaje się zasadę w ilości wystarczającej do uzyskania wartości pH mieszaniny w zakresie $5\text{--}8$. Usuwa się dwutlenek tytanu z mieszaniny i przemywa go.

Znany z polskiego opisu patentowego nr 184799 sposób wytwarzania rutowego dwutlenku tytanu obejmuje kalcynowanie uwodnionego tlenku tytanu, przy czym stosuje się uwodniony tlenek tytanu o właściwościach tworzenia dwutlenku tytanu, w którym co najmniej $99,0\%$ wagowych ma krystaliczną postać rutyłu po ogrzaniu do temperatury 950°C z szybkością $1^\circ\text{C}/\text{minutę}$. Reakcję kalcynowania prowadzi się do momentu wytworzenia dwutlenku tytanu, w którym co najmniej $99,5\%$ wagowych ma krystaliczną postać rutyłu. Otrzymany produkt ma wąskie rozkłady wymiarów cząstek i wymiarów kryształów.

Sposób wytwarzania przewodzących tlenków metali znany z polskiego opisu patentowego nr 190088, polega na tym, że tlenek tytanu aktywuje się parami jodu lub jodem rozpuszczonym w rozpuszczalniku organicznym. Jako rozpuszczalnik organiczny stosuje się korzystnie tetrachlorek węgla. Tlenek tytanu wytworzony tym sposobem przeznaczony jest do wytwarzania półprzewodników lub ich modyfikacji.

Nanometryczny proszek dwutlenku tytanu o specjalnym wyglądzie i sposób jego wytwarzania znane są z patentu chińskiego nr CN101333002. Nanometryczny proszek dwutlenku tytanu stanowi nanoproszek o strukturze rutyłu o postaci sferycznej, przy czym średnica kul wynosi $100\text{--}200\ \text{nm}$, a ich powierzchnia jest zaopatrzona w substancje w kształcie cierni. Sposób obejmuje w szczególności następujące etapy: w temperaturze $0\text{--}10^\circ\text{C}$, tetrachlorek tytanu dodaje się do mieszanego rozpuszczalnika organicznego częściowo zmieszanego z wodą lub nierozpuszczalnego w wodzie, w celu uzyskania roztworu czterochlorku tytanu o stężeniu molowym $0,1\text{--}2\ \text{mol/l}$; po czym roztwór czterochlorku tytanu rozcieńcza się wodą, przy czym stosunek objętościowy wody do rozpuszczalnika organicznego wynosi od 1 do 10, następnie otrzymuje się klarowny i przezroczysty roztwór warstwowy, roztwór warstwowy miesza się przez $1\text{--}4$ godzin w temperaturze $60\text{--}120^\circ\text{C}$. Otrzymany roztwór dojrzewa przez co najmniej jeden dzień, po czym z roztworu wytrąca się i sączy osad w celu przygotowania nanoproszku dwutlenku tytanu. Rozpuszczalnikiem organicznym jest alkohol lub alkan.

Sposób wytwarzania wodnego silnie zdyspergowanego nano-dwutlenku tytanu znany z chińskiego zgłoszenia patentowego nr CN101844805, polega na tym, że środek dyspergujący lub środek powierzchniowo czynny dodaje się do wody dejonizowanej w ilości do 12% wagowych i miesza, a do mieszanego roztworu wodnego dodaje się podczas mieszania kroplami roztwór wodny TiCl_4 w ciągu $20\text{--}60$ minut do całkowitego zhydrolizowania TiCl_4 , otrzymaną zhydrolizowaną mieszaninę zawierającą hydrolyzaty TiCl_4 miesza się dalej przez $20\text{--}60$ minut, następnie dodaje się dejonizowaną wodę i ogrzewa z szybkością $3^\circ\text{C}/\text{min}$, przy czym mieszaninę miesza się i ogrzewa do temperatury od 60°C do 100°C w czasie od 2 do 8 godzin; tak otrzymany roztwór schładza się do temperatury pokojowej i odstawia na 6 godzin do 14 godzin, otrzymaną zawiesinę krystalicznego nano-dwutlenku tytanu filtruje się i przemywa wodą dejonizowaną w celu usunięcia jonów chlorkowych Cl^- .

Istota sposobu, według wynalazku, polega na tym, że wodny roztwór prekursora do zawierającego Ti^{+n} o stężeniu do 15% wagowych wybrany z grupy: chlorek tytanu (III) (TiCl_3), chlorek tytanu (II) (TiCl_2), chlorek tytanu (IV) (TiCl_4), bromek tytanu (II) (TiBr_2) oraz bromek tytanu (IV) (TiBr_4) miesza się z wodnym roztworem surfaktantu niejonowego o stężeniu $0,06\%$ wagowych wybranego z grupy: oksyetylenowanego oktylofenolu o HLB = 13,5, oksyetylenowany nonylofenol o HLB = 12,9, oksyetylenowany dodekanol o HLB = 9,7, oksyetylenowany nasycony alkohol łojowy, oksyetylenowany kwas stearynowy

o HLB 16,9, oksyetylenowany monooleinian sorbitanu o HLB = 15,0, oksyetylenowany monooleinian sorbitanu o HLB = 4,3, 2-cycloheksyletylo β -D-maltozyd, N-tlenek dodecyldimetyloaminy, kopolimer triblokowy tlenku etylenu i tlenku propylenu o średniej masie cząsteczkowej powyżej 8000 Da i HLB = 24 oraz z wodnym roztworem polietylenoiminy o stężeniu 0,02% wagowych, w tak otrzymanym roztworze stężenia składników wynoszą: prekursora zawierającego jony Ti^{+n} od 0,023% do 0,225% wagowych, surfaktantu niejonowego od 0,0026% do 0,024% wagowych, polietylenoiminy od 0,00008% do 0,00072% wagowych, przy czym podczas mieszania stopniowo dodaje się wodny roztwór rzeczywisty utleniacza o stężeniu 0,02% wagowych wybrany z grupy: wodorotlenek amonu (NH_4OH), wodorotlenek tetrametyloamoniowego ($N(CH_3)_4OH$), wodorotlenek sodu ($NaOH$), wodorotlenek potasu (KOH).

Nanocząstki dwutlenku tytanu otrzymane sposobem według wynalazku, charakteryzują się kulistymi kształtami i rozmiarami od 5 do 50 nm. Nanostruktury tego typu wykazują właściwości fotokatalityczne, w jego obecności pod wpływem światła szybciej zachodzą reakcje chemiczne. Zaawansowane technologicznie powłoki fotokatalityczne z użyciem TiO_2 mają mocne właściwości samoczyszczące, superhydrofilowe, antystatyczne, dezodoryzujące, czyszczące powietrze, wodę, są również mocnym filtrem UV. Właściwości fotokatalityczne dwutlenku tytanu w tym zakresie otworzyły nowe możliwości zastosowań w medycynie i dziedzinach pokrewnych. Burzliwie rozwija się również przemysł produkcji ogniw fotowoltaicznych z zastosowaniem m.in. TiO_2 . Są to materiały bardzo interesujące ze względu na zależność ich właściwości fizycznych i chemicznych zarówno od kształtu, jak i wielkości cząstek. Ponadto korzystnym jest ich zastosowanie do tworzenia tkanin o bakteriobójczych właściwościach. Wspomniane właściwości umożliwiają ich szerokie zastosowanie w technikach sensorowych, nowoczesnej optoelektronice i medycynie.

Przedmiot wynalazku objaśniony jest w przykładzie realizacji i uwidoczniony na rysunku, który przedstawia zdjęcie nanoproszku tlenku tytanu (IV) wykonane za pomocą transmisyjnego mikroskopu elektronowego.

Przykład 1

Sposób syntezy nanocząstek tlenku tytanu (IV) polega na przygotowaniu mieszaniny składającej się z 0,5 ml wodnego roztworu prekursora zawierającego jony Ti^{3+} w postaci chlorku tytanu (III) ($TiCl_3$) o stężeniu 15% wagowych, 1,2 ml wodnego roztworu polietylenoiminy o stężeniu 0,02% wagowych i 13,5 ml surfaktantu niejonowego w postaci wodnego roztworu oksyetylenowanego oktylofenolu o HLB = 13,5 o stężeniu 0,06% wagowych. Następnie mieszaninę dopełnia się wodą do objętości 100 ml. W tak otrzymanym roztworze stężenia poszczególnych składników wynoszą: prekursora jonów tytanu 0,075% wag.; polietylenoiminy 0,00024% wag.; surfaktantu niejonowego 0,008% wag. Całość poddaje się mieszaniu na mieszadle magnetycznym. Podczas mieszania dodaje się 6,3 ml utleniacza w postaci wodorotlenku amonu o stężeniu 0,02% wagowych, przy czym utleniacz dodaje się porcjami po 0,42 ml/min. Po dodaniu całej objętości wodorotlenku amonu należy pozostawić otrzymaną mieszaninę na 4 godziny, nie przerywając mieszania. Otrzymane nanocząstki TiO_2 charakteryzują się kulistymi kształtami i rozmiarami ok. 5–10 nm.

Przykład 2

Sposób syntezy nanocząstek tlenku tytanu (IV) polega na przygotowaniu mieszaniny składającej się z 1,5 ml wodnego roztworu prekursora zawierającego jony Ti^{3+} w postaci chlorku tytanu (III) ($TiCl_3$) o stężeniu 15% wagowych, 3,6 ml wodnego roztworu polietylenoiminy o stężeniu 0,02% wagowych i 39,4 ml surfaktantu niejonowego w postaci wodnego roztworu oksyetylenowanego oktylofenolu o HLB = 13,5 o stężeniu 0,06% wagowych. Następnie mieszaninę dopełnia się wodą do objętości 100 ml. W tak otrzymanym roztworze stężenia poszczególnych składników wynoszą: prekursora jonów tytanu 0,225% wag.; polietylenoiminy 0,00072% wag.; surfaktantu niejonowego 0,024% wag. Całość poddaje się mieszaniu na mieszadle magnetycznym. Podczas mieszania dodaje się 18,9 ml utleniacza w postaci wodorotlenku amonu o stężeniu 0,02% wagowych, przy czym utleniacz dodaje się porcjami po 0,42 ml/min.

Przykład 3

Sposób syntezy nanocząstek tlenku tytanu (IV) polega na przygotowaniu mieszaniny składającej się z 0,15 ml wodnego roztworu prekursora zawierającego jony Ti^{3+} w postaci chlorku tytanu (III) ($TiCl_3$) o stężeniu 15% wagowych, 0,4 ml wodnego roztworu polietylenoiminy o stężeniu 0,02% wagowych i 4,4 ml surfaktantu niejonowego w postaci wodnego roztworu oksyetylenowanego oktylofenolu o HLB = 13,5 o stężeniu 0,06% wagowych. Następnie mieszaninę dopełnia się wodą do objętości 100 ml. W tak otrzymanym roztworze stężenia poszczególnych składników wynoszą: prekursora jonów tytanu 0,023% wag.; polietylenoiminy 0,00008% wag.; surfaktantu niejonowego 0,0026% wag. Całość

poddaje się mieszaniu na mieszadle magnetycznym. Podczas mieszania dodaje się 2,1 ml utleniacza w postaci wodorotlenku amonu o stężeniu 0,02% wagowych, przy czym utleniacz dodaje się porcjami po 0,42 ml/min.

Przykład 4

Sposób syntezy nanocząstek tlenku tytanu (IV) przebiega jak w przykładzie pierwszym, drugim lub trzecim, z tą różnicą, że surfaktantem niejonowym jest oksyetylenowany nonylofenol o HLB = 12,9.

Przykład 5

Sposób syntezy nanocząstek tlenku tytanu (IV) przebiega jak w przykładzie pierwszym, drugim lub trzecim, z tą różnicą, że surfaktantem niejonowym jest oksyetylenowany dodekanol o HLB = 9,7.

Przykład 6

Sposób syntezy nanocząstek tlenku tytanu (IV) przebiega jak w przykładzie pierwszym, drugim lub trzecim, z tą różnicą, że zamiast surfaktantem niejonowym jest oksyetylenowany nasycony alkohol łojowy.

Przykład 7

Sposób syntezy nanocząstek tlenku tytanu (IV) przebiega jak w przykładzie pierwszym, drugim lub trzecim, z tą różnicą, że zamiast surfaktantem niejonowym jest oksyetylenowany kwas stearynowy o HLB 16,9.

Przykład 8

Sposób syntezy nanocząstek tlenku tytanu (IV) przebiega jak w przykładzie pierwszym, drugim lub trzecim, z tą różnicą, że surfaktantem niejonowym jest oksyetylenowany monooleinian sorbitanu o HLB = 15,0.

Przykład 9

Sposób syntezy nanocząstek tlenku tytanu (IV) przebiega jak w przykładzie pierwszym, drugim lub trzecim, z tą różnicą, że surfaktantem niejonowym jest oksyetylenowany monooleinian sorbitanu o HLB = 4,3.

Przykład 10

Sposób syntezy nanocząstek tlenku tytanu (IV) przebiega jak w przykładzie pierwszym, drugim lub trzecim, z tą różnicą, że surfaktantem niejonowym jest 2-cycloheksyletylo β -D-maltozyd.

Przykład 11

Sposób syntezy nanocząstek tlenku tytanu (IV) przebiega jak w przykładzie pierwszym, drugim lub trzecim, z tą różnicą, że surfaktantem niejonowym jest N-tlenek dodecyldimetyloaminy.

Przykład 12

Sposób syntezy nanocząstek tlenku tytanu (IV) przebiega jak w przykładzie pierwszym, drugim lub trzecim, z tą różnicą, że surfaktantem niejonowym jest kopolimer triblokowy tlenku etylenu i tlenku propylenu o średniej masie cząsteczkowej powyżej 8000 Da i HLB = 24.

Przykład 13

Sposób syntezy nanocząstek tlenku tytanu (IV) przebiega jak w przykładzie od pierwszego do dwunastego, z tą różnicą, że prekursorem zawierającym jony Ti^{3+} jest chlorek tytanu (II) ($TiCl_2$).

Przykład 14

Sposób syntezy nanocząstek tlenku tytanu (IV) przebiega jak w przykładzie od pierwszego do dwunastego, z tą różnicą, że prekursorem zawierającym jony Ti^{3+} jest chlorek tytanu (IV) ($TiCl_4$).

Przykład 15

Sposób syntezy nanocząstek tlenku tytanu (IV) przebiega jak w przykładzie od pierwszego do dwunastego, z tą różnicą, że prekursorem zawierającym jony Ti^{3+} jest bromek tytanu (II) ($TiBr_2$).

Przykład 16

Sposób syntezy nanocząstek tlenku tytanu (IV) przebiega jak w przykładzie od pierwszego do dwunastego, z tą różnicą, że prekursorem zawierającym jony Ti^{3+} jest bromek tytanu (IV) ($TiBr_4$).

Przykład 17

Sposób syntezy nanocząstek tlenku tytanu (IV) przebiega jak w przykładzie od pierwszego do dwunastego, z tą różnicą, że utleniaczem jest wodorotlenek tetrametyloamoniowy ($N(CH_3)_4OH$).

Przykład 18

Sposób syntezy nanocząstek tlenku tytanu (IV) przebiega jak w przykładzie od pierwszego do dwunastego, z tą różnicą, że utleniaczem jest wodorotlenek potasu (KOH).

Przykład 19

Sposób syntezy nanocząstek tlenku tytanu (IV) przebiega jak w przykładzie od pierwszego do dwunastego, z tą różnicą, że utleniaczem jest wodorotlenek sodu (NaOH).

Zastrzeżenie patentowe

1. Sposób syntezowania nanocząstek tlenku tytanu (IV) polegający na tym, że wodny roztwór prekursora zawierającego jony tytanu miesza się z wodnym roztworem surfaktantu, **znamienny tym**, że wodny roztwór prekursora zawierającego Ti^{+n} o stężeniu do 15% wagowych wybrany z grupy: chlorek tytanu (III) ($TiCl_3$), chlorek tytanu (II) ($TiCl_2$), chlorek tytanu (IV) ($TiCl_4$), bromek tytanu (II) ($TiBr_2$) oraz bromek tytanu (IV) ($TiBr_4$) miesza się z wodnym roztworem surfaktantu niejonowego o stężeniu 0,06% wagowych wybranego z grupy: oksyetylenowanego oktylofenolu o HLB = 13,5, oksyetylenowany nonylofenol o HLB = 12,9, oksyetylenowany dodekanol o HLB = 9,7, oksyetylenowany nasycony alkohol łojowy, oksyetylenowany kwas stearynowy o HLB 16,9, oksyetylenowany monooleinian sorbitanu o HLB = 15,0, oksyetylenowany monooleinian sorbitanu o HLB = 4,3, 2-cycloheksyletylo β -D-maltozyd, N-tlenek dodecylodimetyloaminy, kopolimer triblokowy tlenku etylenu i tlenku propylenu o średniej masie cząsteczkowej powyżej 8000 Da i HLB = 24 oraz z wodnym roztworem polietylenoiminy o stężeniu 0,02% wagowych, w tak otrzymanym roztworze stężenia składników wynoszą: prekursora zawierającego jony Ti^{+n} od 0,023% do 0,225% wagowych, surfaktantu niejonowego od 0,0026% do 0,024% wagowych, polietylenoiminy od 0,00008% do 0,00072% wagowych, przy czym podczas mieszania stopniowo dodaje się wodny roztwór rzeczywisty utleniacza o stężeniu 0,02% wagowych wybrany z grupy: wodorotlenek amonu (NH_4OH), wodorotlenek tetrametyloamoniowego ($N(CH_3)_4OH$), wodorotlenek sodu (NaOH), wodorotlenek potasu (KOH).

Rysunek

